AÑA 7

5

MEI 1976

skol & komunidat

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA (VLA)

Bij de voorplaat:

Joaquin Vries, presidente di GABA

STIJL

Vloerbedekkingen
Gordijnen
Lampen

KWALITEIT

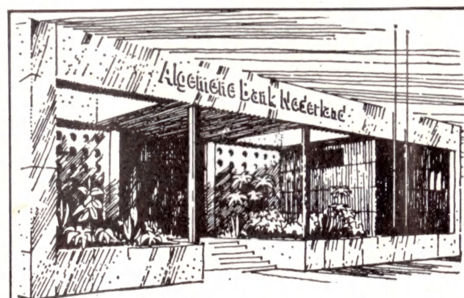
n.v. meubelindustrie
„Hollandia"
"DE ERVAREN VAKMAN"

INTERIEUR

SHOWROOM:
L. G. SMITH BLVD. 116
TEL. 3573

Bankstellen
Eetkamers
Slaapkamers

ADVISEURS

Algemene Bank Nederland N.V.

Aruba Branch

Oranjestad, Nassaustraat 89, Tel. 1515
San Nicolas, Zeppenfeldtstr. 58, Tel. 5090-5091
Santa Cruz 32, Tel. 8735

GOEDE SERVICE
IN MODERNE SFEER

Opwindende vormgeving

Een plezier om in te rijden

Hoe je 't ook bekijkt, een Celica heeft veel te bieden.
Neem b.v. de vormgeving.
Het is meer dan alleen maar een mooie body, het is gestroomlijnd. Opwindend zijn ook de rij-eigenschappen van de Celica.
U zult ze waarderen bij uw eerste rit. Maak spoedig eens een proefritje. Wie één keer het stuur van een Celica in handen heeft gehad, wil 't niet meer loslaten.

garage cordia aruba

Voor al uw verpakkingen, inklaringen en transporten

HOLMAN & VAN EERDEN

contractors - packers - movers

Guyabastraat 20
P.O.B. 652
Aruba, N. A.

Mariska

EMANSTRAAT 39
en
PLAZA SHOPPING CENTER

Ultra modern van opzet

Fantastische collectie leesboeken
Bijna alles voor school en kantoor

plus onze Discobar
voor de muziekliefhebbers

Klassieke platen en cassettes

redactie

j. jutten, j. j. coutinho, r. r. kelly,
a. vrolijk en m. winklaar

redactie-adres:
paradera 82

bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"

layout:
r. en j. de graaff

fotografie:
r. de graaff

drukkerij: v.a.d.

abonnementen:
NAf. 20,— per jaar

v.l.a.

VAKBOND VAN LEERKRACHTEN ARUBA
zuidstraat 11, oranjestad,
p.o.b. 582, o'stad,
tel. 4219

AÑA 7 - NO. 5
MEI 1976

skol % komunidat

sindikato di maestronan di aruba, v.l.a.

Joaquin Vries,

presidente di GABA:

"doño di trabou, gobiernò, nunka a tene kuenta ku e chikito"

Den nos intenshon pa trese na klaridat kondishonnan sensurable i tratonan inhumano ku trahadonan di gobierno, espesialmente obreronan ta hañando, nos a intrevista Joaquin Vries, presidente di GABA.
Hopi biaha nos ta pensa ku un trahado di gobierno ta un hende ku ta biba trankil ku e salario ku e ta gana. Esaki no ta e kaso. Espesialmente e obreronan, e asina yama arbeiders, ta traha i biba den situashonnan ku no ta di GABA. Ku nan no ta bin den akshon pa kambia e situashon ta pa entre otro e sigiente motibonan:

— Hopi biaha ta e trahadonan mes a pone e gobierno na poder.
— Hopi biaha e gobernantenan a priminti nan di drecha nan posishon.
— Hopi trahado tin miedo di perde trabow si e bai tuma akshon.
— Ora e trahadonan pensa di uni, gobierno ta trese desunion entre nan.
— E trahadonan no ta bastante formá i informá. Nan no sa ki poder nan sindikato tin.

Gouvernements Arbeiders Bond Aruba e aña aki ta kumpliendo 12 aña di eksistensia. E sindikato aki ta representa mas o menos 700 miembro, obrero.
Den e obreronan aki tin: werkster, di skol i kantor, trahado di WEB, Telefoondienst, trahado riba truk di sushi.

Skol i Kom.: Kiko ta boso problemanan laboral aktualmente ku e dunado di trabow?

Vries: Nos tin hopi problema, kantidat. Algun di nan ta:

— Transporte general.

E transporte lo mester ta gratis pa tur trahado. Sierto departamento tin e posibilidat, otro no.

Skol i Kom.: Kom leu boso ta ku e solushon?

Vries: Ya ta 4 aña nos ta deliberando ku gobierno riba e problema aki. Ta un departamento, DOW, tin e owtonan. Ora e otro departamentonan hasi uso di nan e gastonan ta bin riba presupuesto di DOW.

— Garantieverklaring pa famia di trahado.

Esaki ta un deklarashon ku gobierno ta para borg pa su trahado i famia. Laboratorio no ta aksepta esaki, pasobra laboratorio ta di Gobierno Sentral. **Ora di bai laboratorio e trahado mester paga mesora**, i despues e ta haya 90% paga bek. Hopi biaha e trahado no tin e plaka pa paga mesora.

— Overtime lunch.

Tin un sistema ku un trahado ku traha 2 ora di overtime ta haya f. 2,50 pa kumpra kuminda; si e keda mas ku 4 ora e ta haya f. 4,50. E sumanan aki no ta yega awor ku tur kaminda a bira asina karo.

— Kontrolùr.

Esaki ta un dokter pa kontrola obreronan di gobierno; **e ta kontrola arbeiders só, no amptenar!!!** Su nomber ta Van Schouwen e tin mas o menos 70 aña.

Ora un trahado ta malo e ta bai su huisdokter. E dokter ta chek e trahado i ta dun'e un karta p'e hiba pa e kontrolùr. Ta e kontrolùr so por bisa un trahado keda kas. Nos tin diferente keho serka hues kontra e "spesialista" aki pasobra e ta un burdugo. Mi por mensionabo diferente kaso:

Un trahado ta kosta blufein i ta haya 5 stek. E ta bai kontrolùr, esaki ta mand'e bai traha. Su trabow ta di pik ku shobel. Na trabow e steknan ta habri. E trahado ta bai dokter pa kose. E tin ku pasa serka kontrolùr i kontrolùr ta mand'e traha tog.

Un trahado a opera wowo. Spesialista ta pone un ferbant. Kontrolùr ta ranka e ferbant di e wowo i ta manda e homber traha.

Un mucha mohé tabatin blar den man. Dokter ta kimanan i ta bis'e no muf e man. Kontrolùr ta mand'e traha.

Un señora na estado su lomba ta swak. Dos siman promé ku e duna lus ta pidi vrijstelling. Kontrolur ta neng'e. Na trabow e señora ta kai flou.

Un trahado ta haya ataka anochi. Huisdokter ta dun'e un karchi ku e no por traha. Kontrolùr ta wak e homber i ta mand'e traha. Na trabou e trahado ta haya ataka atrobe. Nan ta hib'e hospital i aya e ta muri.

I ainda tin hopi di kasonan similar.

Skol i Kom.: Nunka boso no a protesta na gobierno?

Vries: Si, pero gobierno no a hasi kaso. GABA no ta kontra un kontrolùr, basta e ta kontrola bon. Ademas e kontrolùr aki no ta samina niun hende; e ta wak bo i mandabo traha.

Skol i Kom.: Boso direktiva ta haya reklamo enkuanto salario di e trahadonan?

Vries: Sigur, sigur. Hopi trahado ta keha ku e salario no ta yega pa mantenshon di su famia: pa paga gastonan relashona ku skol, paña i kuminda. E homber chikito ta bai mas atras i e grandi mas dilanti. Doño di trabou, gobierno, nunka a tene kuenta ku e chikito. Segun mi mester bin un revishon di salario; prinsipalmente e salarionan abou. Reahustanan na un nivel ku e trahado tin sufisiente pa paga su gastonan. E chikito mester haya un porsentahe mas halto. Tambe mester reparti entre e trahadonan un suma igual pa no krea un deskrepansia entre e obreronan mes.

E ultimo welga tabata basa riba e asunto aki. Pero hopi trahado no a komprende esaki. Dor di infiltrashon politiko nan no a respalda e lucha e tempo ei.

Skol i Kom.: Boso komo direktiva no a trese e problemanan aki na konosemento di e dunado di trabou?

Vries: E problema ta pa haya reunion ku Bestuurscollege. Desde desember 1975 nos ta mandando karta i telegram pidiendo un reunion. Nos a haya un reunion ku B.C. Despues lo a sigi mas pero nan no a yama nos delibera riba e problemanan aki. Mi ta kere pa haya nan na mesa mester bai na ekstremo. Ya a bira tempo pa realisa ku e negligensia pa parti di gobierno ta perhudikando nos. Ora nos haya un reunion ku gobierno esaki ta na benefisio di nos trahadonan. Pesei nos ta konfia riba apoyo di tur nos miembronan. Si esei no sosode anto nos ta keda un sindikato riba papel solamente. Por ehempel:

Na Reinigingsdienst nos tin e hendenan ku ta lanta sushi. Na tin di koi sushi na kasnan i tienda. Na hospital nan ta koi sanger, kosnan di hendenan ku a opera i mas kos sushi. Tambe nan mester hisa bestia morto for di riba kaminda. Hopi di e hendenan aki ta sufri di epilepsia, ataka. Mi ta kere ku e ta bin di e trabou. Nan ta haya tur e gas venenoso di e sushi den nan pulmon. Ya dos di nan a kai for di truk i muri. Nos a pidi masker pa e trahadonan aki, pero gobierno no a hasi kaso. Solamente un bes pa aña nan ta haya un chek op i hangua. Gobierno di ku esei mes ta bon. Nos a pidi tambe un wesé i un flosh na dom pa laba e truknan ku ta transporta sushi malo henter aña.

OPORTUNIDATNAN IGUAL...

Aki ta sigi un ehempel di un presupuesto di un obrero di gobierno. E obrero aki ta un peon-A. Su salario ta f. 3,85 pa ora.

Pa siman e ta gana 40 x f. 3,85		— f. 154,—
E tin 5 yui, kindertoelage		41,—
AOV-premie		7,50
Salario bruto		f. 202,50
Pa siman ta wordu kitá:		
Loonbelasting	f. 14,25	
AOV-premie	15,25	
Ziektepremie	4,—	
Belasting 1974	15,—	
Kontribushon pa GABA	1,25	
		f. 49,75
E obrero ta haya den sobra:		f. 152,75

Gastonan di tur luna partí pa siman (: 4)

Awa, plm.	f. 4,25	
Lus, plm.	4,—	
Kuminda, plm.	90,—	
Pan i beleg, plm.	25,—	
Gasolin, plm.	7,50	
Hür, plm.	20,—	
		f. 150,75

Ta resta despues di kita tur kos: f. 2,—!! Ku e plaka aki mester kumpra paña, sapato, remedi, pa 2 hende grandi i 5 mucha. Nos por konstatá aki klaramente ku loke e trahadó aki ta gana pa siman no ta yegé pa nada. Uniko rekurso ku ta kedé ta fia aki i aya. Asina aki nos ta mira ku e obrero ta bai hinkando su kurpa mas i mas den debe, foi kual e no por sali hamas. Ta keda e pregunta: ta kuá plaka ta kedé pa rekreashon, un sine, un eiskrim pe muchanan, un buki, un regalu pa su famia, koi hunga, un betro?

E ehempel aki ta ilustrá klaramente e nesesidat di e obreronan den serbisio di gobierno, i no nan só, pero un kantidat di otronan mas tambe ku ta traha den e sektor privá. Pa nos e ta keda un pregunta grandi kon e hendenan aki por lora ku e plaka aki. I si nos analisá e gastonan bon nos ta ripará ku nan ta wordu tení hopi abou. E situashon aki lo'n por tin influensia riba e resultadonan na skol di e muchanan? Nos ta di opinion ku sí!

Den kasi tur estudio i buki pedagogiko i sikolóhiko e "back-ground" familiar, e medio ambiente, ta wordu konsiderá komo e faktor mas importante ku ta determiná e resultadonan na skol. E entrada ta loke ta hunga e papel mas importante den kada un di e famianan aki. Tanten ku ta keda eksistí diferensianan asina grandi riba e punto aki, lo no por ser papiá di "oportunidatnan igual" den nos enseñansa.

REDAKSHON

mi idioma papiamento

Nan di cu e no t'un lenga
ni tampoco e t'un idioma
un dialecto di esnan no educá
cu gritonan di calacuna compará,
Puristanan ke kita su encanto
c'ultrahenan mal intencioná
y conbirtié na casteyano mal papiá
Avant-gardistanan ke mutilé
den un "patois" nan ke cambié

Na Papiamento mi mam'a canta
canticanan pa mi por drumi
siñami reza y gradicí mi Creador
pa tur e cosnan bunita rond'i mi
mientras cu na su man duro tení
mi ta'ta camna ripití
nomber dje bestianan den mondi
dje pahra y matanan na flor,
Na Papiamento mi a susurá
palabranan dushi di amor
pa m'a bisé cuanto mi ta stimé

Na Papiamento m'a forha den mi fantasía
un mundo pa mi a scapa di mi soledad
Indignacion y admiracion m'a expresá
cu gritonan di angustia mi a rebelá,
Nan di cu e no t'un lenga
ni tampoco e t'un idioma
ma di un cos sí mi ta cierto:
na Papiamento lo mi contestá Señor
na e momento cu E bisa: bini awor!

e coyar di perla

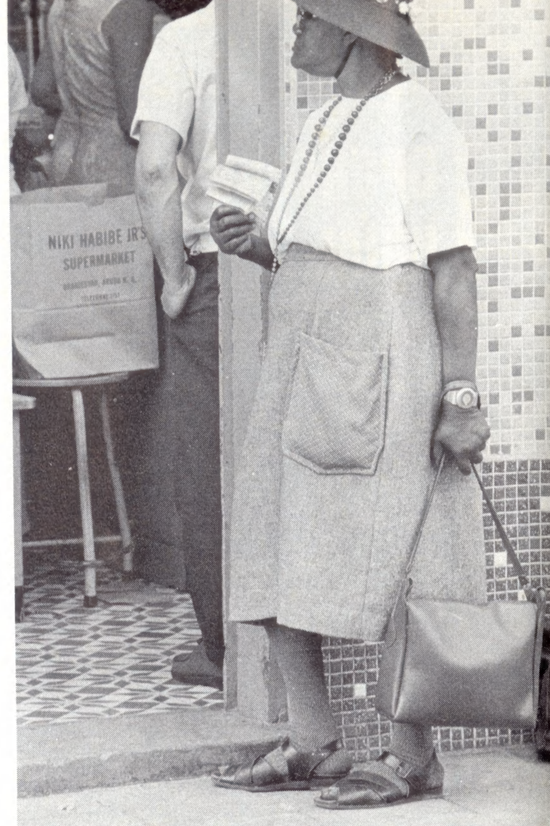
Den un estuche di ivoor
furá cu felpa blauw turkesa
un coyar cu seis perla di un beyeza
hamas na mundo igualá
ta mi tesoro mas preciá
Pero ay, ki grandi mi tristeza
ladron a drenta hib'esun
di mas bunita y e di mas costoso
Na unda mi perla fini ta?
ken por bisami unda lo mi por hayé
ki parti lo mi bay buské?
Acaso e ta den fondo di lamar
o e sinberguenza a negoshé?
ladron golos, trece mi perla tan stimá
pa mi labé cu lágrima
ya mi coyar no tin balor
mientras mi perla chikito ta perdí

mi coló

Danki na mi wela Shía
mi cabey ta kiriwichi
danki na mi wela Shía
mi coló ta brein kimá,
Un negrita haltu, fini educá
cu un porte di un reina
Lens'i cabez bon stijf ctriká
na su orea renchi'oro filingrana
na su garganta cadena china y macurá
e ta camna drenta misa laat
ta pa tur hende admiré
Tur camina e ta camna pregoná
ki orguyoso di su raz'e ta
com el a pone un Oropeo blanco y culto
bira locamente enamorá
Danki na mi wela Shía
mi no ta blanco ni corrá . . .
mi coló ta brein kimá

d. laclé h.

Het onderwijs kan de sociale ongelijkheid niet wegwerken

1 Probleemstelling

De meeste mensen zeggen dat ze in gelijkheid geloven. Maar als je hun vraagt wat ze hiermee bedoelen dan zijn de definities vaak vol tegenstrijdigheden. Velen zullen zeggen dat "alle mensen gelijk geschapen zijn." Velen zullen zeggen dat ze "gelijk zijn voor God" of in ieder geval "gelijk voor de wet." Maar de meeste mensen geloven ook dat de een meer capaciteiten heeft dan de ander en dat dit wel altijd zo zal blijven, wat we ook proberen. Velen geloven ook dat bekwaamheid beloond moet worden met succes en dat onbekwaamheid bestraft moet worden met mislukking. Daarmee zitten we meteen in de problemen: men zegt in gelijkheid te geloven, maar accepteert tegelijkertijd de bestaande ongelijkheid.
Er is echter ook een grote groep die wil proberen die sociale ongelijkheid te verminderen, of zelfs af te schaffen. Daarbij wordt het onderwijs vaak als middel gezien. We zullen nu eerst proberen uit te zoeken hoe het komt dat het onderwijs als zodanig gezien wordt. We zullen daarbij Nederland als voorbeeld nemen; het Antilliaanse onderwijs is een kopie daarvan.

2 Het onderwijs reproduceert de sociale ongelijkheid

Nederland in de 1e helft van de 19e eeuw kan beschreven worden als een standenmaatschappij waarin een middenstand vrijwel volledig ontbrak.
Tegenover een bovenlaag, aangeduid als "gegoeden", "deftigen", "aanzienlijken", of "fatsoenlijken", ongeveer 15 à 20% van de bevolking stond "het volk", waartoe zowel de armlastigen als de arbeiders, de winkeliers, de ambachtslieden en de boeren gerekend werden.
Van enige stijging op de maatschappelijke ladder was geen sprake, daarvoor was de afstand tussen de rangstanden te groot. Men kan zich afvragen welk belang de z.g. hogere standen er dan bij hadden om het onderwijs voor het volk te stimuleren. Het antwoord op die vraag kan gevonden worden in een uit het begin van de 19e eeuw daterend verslag van de Stadsarmenscholen in Amsterdam. Daarin wordt o.a. de mening bestreden dat het onderwijs nadelig zou zijn voor de rust van de maatschappij en wordt er verder nog gezegd dat "het onderwijs juist maatschappelijke deugden kweekt, die de rust waarborgen, zoals ondergeschiktheid, overtuiging van de noodzakelijkheid van orde, achting en liefde voor de hogere standen".
"Om u te beveiligen, meervermogenden, moet men onze en uwe armenscholen, dat is kweekscholen tot plicht en orde, voorstaan, handhaven, helpen en ondersteunen".
In de vroeg-kapitalistische 19e eeuwse samenleving had het onderwijs duidelijk de functie de rust en orde in de samenleving te verzekeren. Ieder behoorde in zijn stand te blijven.

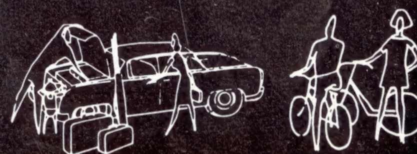
Rond 1870 kwam daarin enige verandering. De economie had zich inmiddels ontwikkeld (van vroeg-kapitalisme tot modern-kapitalisme), waardoor er een grote vraag kwam naar geschoold middenkader. Dit kon natuurlijk alleen maar geleverd worden door de lagere standen. Tegelijk of misschien wel juist door de economische ontwikkelingen had er een wijziging plaats gevonden in de maatschappij-visie van sommige liberale kringen. Men vond het niet langer noodzakelijk dat ieder in zijn eigen stand bleef maar men was de mening toegedaan dat vertikale mobiliteit de maatschappelijke ontwikkelingen ten goede zou komen. Zo kregen de lagere standen een kans om te stijgen op de maatschappelijke ladder. Er ontstond hierdoor een grote vraag naar onderwijs bij die lagere standen.

De funktie van het onderwijs voor de lagere standen werd zo geleidelijk gewijzigd; aanvankelijk was het niet veel meer dan disciplinering, "preventieve politiezorg". Later kreeg deze vorm van onderwijs de taak erbij om geschikte mensen uit te zoeken voor bepaalde baantjes; op grond van gebleken geschiktheid kregen ze een kans om op de maatschappelijke ladder te stijgen. Men noemt dit: de selektie- en allokatiefunktie van het onderwijs. Maar dat hield tevens in (zoals Van Breet op het VLA-kongres zei) dat voor al degenen die niet-geschikt bleken, het onderwijs diende als controlemiddel.
Deze selektie- en allokatiefunktie is in de loop van de geschiedenis sterk toegenomen. Steeds meer raakt het bekleden van arbeidsfunkties gebonden aan scholingseisen.

"Om u te beveiligen, meer-vermogenden, moet men onze en uwe armenscholen handhaven, helpen en ondersteunen"

teksto: J. JUTTEN
foto's: R. DE GRAAFF

Juist op dit punt heeft het onderwijs momenteel veel kritiek te verduren, omdat blijkt dat het onderwijs zijn sleutelmacht gebruikt om de beste plaatsen in de maatschappij toe te wijzen aan kinderen uit de hogere milieus, terwijl kinderen uit de lagere milieus naar verhouding veel te weinig doorstromen.
Dat dit verschijnsel ook op Aruba bestaat, werd op het VLA-kongres gesignaleerd door Van Breet. Hij had de leerlingen in de brugklas van het Colegio Arubano onderzocht en was tot de ontdekking gekomen dat 23,4% tot het lagere milieu behoorde, terwijl de totale bevolking van Aruba voor 80,9% tot dit milieu gerekend moet worden. Op dit punt is Aruba zeker geen uitzondering, Nederland geeft eenzelfde beeld te zien (Van Heek, Het Verborgen Talent, pag. 256). Aldus blijkt het onderwijs de sociale ongelijkheid eerder te reproduceren dan te verminderen.

3 Wat kan de school doen?

De vraag is nu: wat kan de school doen om deze situatie te verbeteren?
Wel, er zijn omvangrijke en kostbare projekten ontwikkeld voor dit doel. In Nederland b.v. de Mammoetwet die o.a. tot doel had de demokratisering van het onderwijs te bevorderen door de doorstroming te vergemakkelijken. Het resultaat is bekend, de Mammoetwet is een mislukking geworden, de sociale ongelijkheid wat betreft deelname aan het onderwijs is in de Mammoetwet nagenoeg even groot als daarvoor.
In het boek "Het Onderwijs van de 21e eeuw" verhaalt de Engelse socioloog Barry Hake hoe in Frankrijk gedurende de jaren 1961 t/m 1968 ingrijpende onderwijshervormingen tot stand werden gebracht, maar in 1968 werden de universiteiten nog steeds voor 2/3 gevuld door de sociaal hogere milieus evenals dat vóór de hervormingen het geval was (blz. 108).
Natuurlijk heeft men gezocht naar oorzaken en de algemene konklusie was dat de oorzaken gezocht moesten worden in het milieu. Doordat de kinderen uit de sociaal lagere milieus minder stimulansen krijgen komen zij al met een achterstand op school, vergeleken bij de kinderen uit de midden en hogere klassen. Men meende de oplossing gevonden te hebben door de achterstand in te halen d.m.v. compensatieprogramma's.
Wel, bij Van Kemenade ("Bijdragen uit de Onderwijswetenschappen") kunnen we lezen over een evaluatie van 1200 compensatieprogramma's in de V.S. Citaat: "de algemene conclusie luidde, dat zeer weinig programma's succes hebben opgeleverd" (pag. 72). Dit moet tevens een duidelijk antwoord zijn voor die mensen die menen dat we de sociale gelijkheid kunnen bevorderen door harder te werken in het onderwijs. Ik kom daar later nog op terug.

4 Gelijkheid en ongelijkheid

Natuurlijk dient de vraag gesteld te worden: wat wil je eigenlijk bereiken, wat bedoel je in konkreto met "sociale gelijkheid"?
De term "sociale ongelijkheid" komt veelvuldig voor in de sociologische literatuur, maar er is geen eenheid van opvatting over de inhoud van het begrip.
De Jager en Mok ("Grondbeginselen der Sociologie") onderscheiden twee opvattingen:
1e. de functionalisten, die sociale ongelijkheid zien als een ongelijke verdeling van rechten op schaarse goederen in de samenleving;
2e. de marxisten, volgens wie sociale ongelijkheid de ongelijke verdeling in de maatschappij van het bezit van produktiemiddelen is (pag. 321).
Om meer duidelijkheid te krijgen is het misschien beter eerst te vertellen wat ik *niet* bedoel wanneer ik zeg dat er meer sociale gelijkheid dient te komen.
Ik geloof niet dat het wenselijk is om een soort uniforme mensheid te kweken, alle mensen dezelfde eigenschappen en dezelfde bekwaamheden.
Niet alleen is dat niet wenselijk, het lijkt ook onmogelijk. Het lijkt onmogelijk dat we ooit een situatie bereiken waarin iedereen evengoed kan voetballen als Pele, of evengoed de taal beheerst als Shakespeare of even knap is als Einstein. Maar ik geloof ook niet dat dat de bedoeling is van hen die ijveren voor meer sociale gelijkheid.
Verschillen tussen mensen zijn onvermijdelijk en kunnen best geaccepteerd worden en zelfs positief gewaardeerd; zonder die verschillen zou ons bestaan een tamelijk kleurloze zaak worden. Niet acceptabel of in ieder geval minder acceptabel is het *dat aan die verschillen privileges verbonden worden.* Ik geloof dat de achterliggende gedachten bij de meeste ijveraars voor sociale gelijkheid is, dat zij *de situatie waarin de ene mens meer voorrechten geniet dan de ander,* willen verminderen of wegwerken.
Hoewel sociale ongelijkheid meer is dan verschil in inkomen, is het wel een feit — dacht ik — dat veel privileges terug te voeren zijn tot het hebben van een hoger inkomen. Wat de een wel kan doen; een auto aanschaffen, in een goed huis wonen, naar de dokter gaan, naar de tandarts gaan, een bril kopen, op vakantie gaan enz. enz., kan de ander niet doen bij gebrek aan geld. Maar dat betekent niet dat hij het niet zou willen doen; hij zou al die dingen ook wel willen doen, maar hij kan het zich financieel niet permitteren. Daarom is inkomen een kernfaktor in het begrip "sociale ongelijkheid". Veel sociale ongelijkheid zou verdwijnen, wanneer de inkomensverschillen zouden verminderen.

5 Waarom falen juist de lagere milieus op school?

Thans zou ik even dieper in willen gaan op de vraag, waarom juist de kinderen uit de lagere milieus op school falen.
Het mag langzamerhand als bekend worden verondersteld dat de school werkt en manipuleert met waarden en gewoonten uit het midden en hogere milieu. De waarden en gewoonten uit de lagere milieus worden door de school vaak afgekeurd. In dit opzicht sluit de school dus niet aan bij het lagere milieu (Simonse, "Belemmerde kansen", pag. 251).
Van Calcar, die veel wetenschappelijk onderzoek en praktisch werk heeft gedaan onder volkskinderen, heeft erop gewezen dat het onderwijs pas kan gaan leven voor een kind als hij het op school geleerde ook in zijn milieu kan toepassen, ermee kan experimenteren, spelen. Van der Kley (in "Bijdragen uit de Onderwijswetenschappen", pag. 77) zegt hierover het volgende: "Compensatorisch onderwijs echter kan het dilemma waar het benadeelde kind zich in bevindt niet oplossen. Op dit punt mislukken de meeste compensatieprogramma's. Ze gaan er meestal van uit dat er iets mankeert aan de leerling en niet aan de onderwijspraktijk".
Ook Jencks en de zijnen zeggen *dat het gezinsmilieu en de straat sterker zijn dan de school.* (Jencks, Inequality, A Reassesment of the Effect of Family and Schooling in America, pag. 255).
Andere belangrijke faktor door Jencks genoemd: het onderwijs kan veranderen wat het wil, de onderwijzer die het moet uitvoeren en de leerling die het moet verwerken, blijven dezelfde.

6 Heeft de school invloed op de maatschappij?

Laten we eens aannemen dat de school erin zou slagen iedereen dezelfde diploma's te bezorgen. Zou daarmee dan de sociale onge-

lijkheid verdwenen zijn? Dit en nog veel meer op het gebied van ongelijkheid is uitgezocht door een groep wetenschappers van de Harvard University in de Ver. Staten. De afdeling Center for Educational Policy Research van deze universiteit, heeft o.l.v. Christopher Jencks met een uitgebreide staf 3 jaar research-werk verricht naar de mogelijke oorzaken van inkomensongelijkheid. Resultaat van dit werk was o.m. het boek "Inequality, A Reassesment of the Effect of Family and Schooling in America".

Zij onderzochten o.a. mensen met dezelfde diploma's en vonden dat in deze groep evenveel inkomensongelijkheid voorkwam als in de totale bevolking. "Als iedereen dezelfde diploma's zou hebben zou dat nauwelijks enig effekt hebben op de inkomensongelijkheid" (pag. 224)... Het zou hooguit helpen beroeps- en managerswerk te demystificeren, door het publiek skeptischer te maken over monopolistische regelingen die momenteel de elite salarissen hoog houden. Als dit gebeurde, zouden de inkomensverschillen tussen de beroepen misschien verminderen. Maar op het totaal zou dat niet veel helpen, aangezien de grootste ongelijkheid *binnen* de beroepen is. Iedereen meer diploma's geven betekent niet dat iedereen toegang heeft tot de best betaalde baantjes" (pag. 224).

Zelfs al zou het onderwijs erin slagen alle verschillen tussen kinderen zódanig weg te werken dat er niet meer verschillen zouden overblijven dan er nu zijn tussen broers uit hetzelfde gezin, dan zou dat nog niet veel helpen. Jencks c.s. vergeleken broers met de rest van de bevolking: "Als we b.v. in 1968 verschillende paren willekeurige personen vergeleken zouden hebben, dan zouden we gezien hebben dat hun verdiensten gemiddeld plm. $ 6.200 zouden verschillen. De verschillen tussen broers schatten we (op grond van statistieken, J.J.) op $ 5.600. Dat betekent dat zelfs als we in Amerika de ongelijkheid in kansen zouden kunnen reduceren tot het niveau als tussen broers dan zou het best betaalde vijfde deel nog altijd 500% meer maken dan het slechtst betaalde vijfde deel. Wij kunnen dus niet hopen de inkomensverschillen in Amerika weg te werken, of zelfs maar aanzienlijk te verminderen, eenvoudigweg door kinderen uit alle lagen van de bevolking gelijke kansen te verschaffen. Al zouden de mensen leven als kinderen uit één gezin dan zouden hun inkomens nog grote verschillen vertonen". (pag. 220).

7 Survival of the fittest

Onze maatschappij kan voorgesteld worden als een ladder, de bekende "maatschappelijke ladder". Maar het is wel een ladder waarvan de pootjes aan de onderkant zeer wijd uit elkaar staan en aan de bovenkant naar elkaar toelopen: onze maatschappij lijkt meer op een pyramide. Aan de onderkant is zeer veel ruimte, in die regionen zullen we ook de meeste mensen aantreffen. Aan de top is slechts ruimte voor weinigen: de elite.

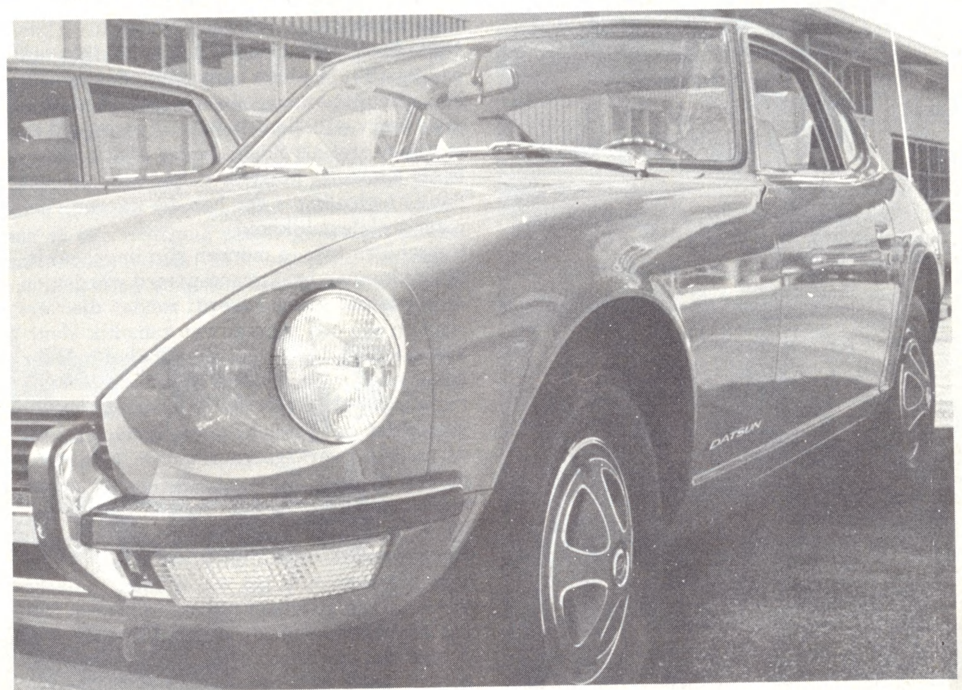
Aruba kent enkele fervente voorstanders van sociale ongelijkheid. Regelmatig steken zij hun kop op in de dagbladen om te betogen dat ongelijkheid de door de Natuur of God gewilde orde is. Zij verdedigen het systeem door er op te wijzen dat er zeer zeker mogelijkheden zijn om op de ladder te stijgen, hetgeen aangetoond werd met het publiceren van een rijtje namen in de krant van volksjongens die wel degelijk doctorandus of zo geworden waren. Dit kan niet ontkend worden; individuele stijgingen zijn inderdaad mogelijk via het onderwijs. "Zeker, er is voor het arbeiderskind een professoraat weggelegd als het heel intelligent en ijverig, gezond en ambitieus is. Maar dat heeft meer te maken met de "survival of the fittest" dan met gelijke kansen voor alle *groepen* in onze samenleving. Internationaal, en met name in de Verenigde Staten, is men ook bezig met de ontdekking van "het verborgen talent" bij arbeiderskinderen. Niet uit liefde voor het kind, overigens, maar uit angst voor een herhaling van het Spoetnik-effekt — het effekt dat de lancering van de Spoetnik had in de Verenigde Staten waar men zich tot dan toe intellectueel ver de meerdere had gevoeld van de Russen". (Holtrop/Pollmann, Vrij Nederland, 15 mei '76).

Individuele stijgingen zijn leuk voor de betrokkenen, de verschillen tussen de groepen worden daarmee niet opgeheven. Zolang onze maatschappij de vorm van een pyramide heeft zal de sociale ongelijkheid blijven bestaan. Dat verander je niet door meer onderwijs te geven. Meer onderwijs heeft niet tot gevolg dat er meer ruimte boven in de pyramide komt, wel neemt de onderlinge konkurrentie toe.

Volgens de verhalen was je vroeger met een Mulo-diploma een hele Piet op Aruba. Iedereen dus maar een Mulo-diploma bezorgen en dan is alles voor elkaar? Nee, hoor, tegenwoordig doe je met een Mavo-diploma niet veel meer, de eisen die de maatschappij stelt zijn eenvoudig omhoog gegaan naarmate er meer mensen met diploma's kwamen. Zeker, de ekonomie groeit ook, maar dat schijnt nauwelijks invloed te hebben op de *verschillen*. Nemen we b.v. de Verenigde Staten; in 1946 verdiende het armste vijfde deel gemiddeld ongeveer $ 1,650 per jaar, en het rijkste vijfde deel ongeveer $ 15,300. Het verschil was dus $ 13,650 (in 1968 dollars).

Gedurende de volgende 22 jaar steeg het reële inkomen per gezin met ongeveer 33%. Was deze stijging gelijk verdeeld, dan zouden alle gezinnen $ 2,200 meer ontvangen

hebben. Het armste vijfde deel zou dan op $ 3.850 gekomen zijn per jaar en het rijkste vijfde deel op $ 17,500 (nog steeds op basis van dollars van het jaar 1968). Maar dit was niet het geval. Het inkomen van het armste vijfde deel ging ongeveer $ 1000 omhoog terwijl het inkomen van het rijkste vijfde deel met $ 4000 steeg. De kloof tussen rijk en arm was dus met $ 3000 toegenomen". (Jencks, pag. 211).

Op de Ned. Antillen is het niet veel beter. "In 1917 werd de onderste 20% van het inkomen verdiend door ongeveer 75% van de bevolking. Dus zeer veel mensen met een zeer klein inkomen. In dat zelfde jaar mochten 12% mensen in de top 54% van het inkomen verdelen. Een kleine, zeer rijke groep. Meestal handelaren. In 1955 werd de onderste 22% verdiend door 54% van de mensen. Dus er was gemiddeld een aanzienlijke verbetering van het inkomen. Dat was dus in de tijd van de olie-bloei. In de top mocht 30% van de mensen 58% van het inkomen verdelen. Dat betekent dus dat die topgroep wat verspreid was geworden.

Maar in 1974 wordt in de onderste regionen nog steeds diezelfde 22% van het inkomen verdiend door 45% van de mensen. Die onderste groep is er dus sinds 1955 niet op vooruit gegaan. In de top mochten in 1974 27% van de mensen 57% van het inkomen verdelen. Dus de topgroep is weer kleiner geworden en er is weer een concentratie van rijkdom opgetreden na 1955. Je kunt dus

zeggen dat in de laatste 20 jaar de basisgroep niet is verkleind, dus de verdeling van de inkomens is wat dat betreft niet verbeterd" (Dr. J. van Soest, Kontakto Antiyano, april 1976, pag. 18, 19).
Dus ondanks dat het onderwijs een geweldige groei heeft doorgemaakt is de ongelijkheid op de Antillen, gemeten naar het inkomen, in de afgelopen 20 jaar eerder groter dan kleiner geworden. Onderwijs alleen kan er niet voor zorgen dat iedereen een goed betaald baantje vindt. Dat wordt ook nog eens duidelijk gedemonstreerd door het verschijnsel van de werkloze academici in Nederland, waar men al spreekt van "intellectuelen-proletariaat".

BESLUIT

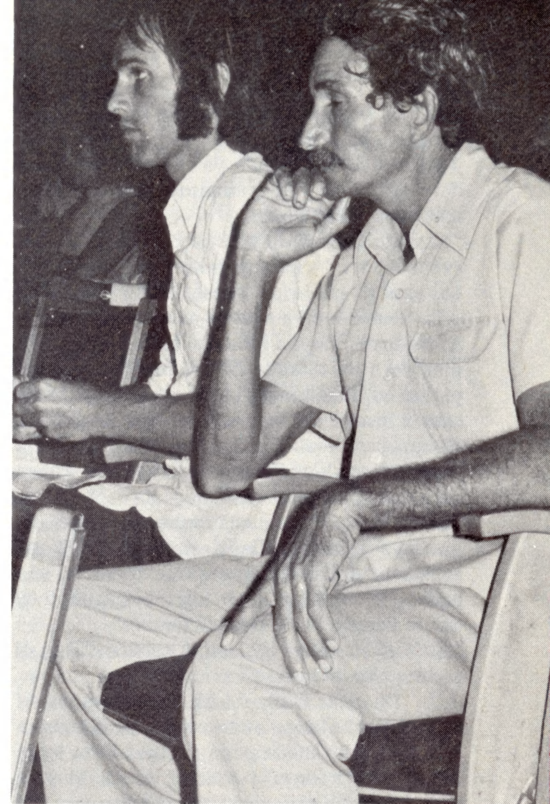
Sociale verschillen wegwerken via het onderwijs lijkt een onmogelijke zaak. De ervaringen met compensatie-programma's zijn op z'n zachtst gezegd niet bemoedigend geweest. .Blijven we deze weg bewandelen dan zal het wel een kwestie van honderdjaren-plannen worden. Sociale gelijkheid via het onderwijs — als dat ooit kan lukken — wordt een vreselijke omweg. We kunnen daarop niet wachten. Er zullen direktere maatregelen genomen moeten worden.
Willen we de sociale ongelijkheid verminderen en daarbij beginnen met het inkomen, dan moet de huidige inkomensverdeling herzien worden. Dit moet een zaak van de overheid worden, maar tot nu toe heeft geen enkele Antilliaanse regering dit aangedurfd.
Jencks: "Voor een succesvolle campagne om de economische ongelijkheid te verminderen zijn waarschijnlijk twee zaken nodig. Ten eerste: degenen met lage inkomens moeten hun situatie niet langer als onvermijdelijk en rechtvaardig aanvaarden. Inplaats van als gokkers zonder succes aan te nemen dat hun nummer misschien nog wel eens getrokken wordt, moeten zij eisen dat de regels van het spel veranderd worden. Ten tweede, de mensen met de hoge inkomens, en vooral hun kinderen, moeten beginnen zich te schamen over de economische ongelijkheid" (pag. 265).
En wij, Arubaanse leerkrachten, wat is onze rol in dit geheel?

Nos kièr un reunion general di FESINA!

Dia di obrero, 1 di mei, marcha di FESINA. Kada representante di e diferente sindikatonan, ku of sin flanel ku nomber di nan sindikato riba nan flanel: ANAAB, GABA, FTA, VLA, ets. ta marcha den e kayanan di San Nicolas.
Pa su dialuna por a bolbe tende i lesa e notisianan tokante selebrashon di 1 di mei ku tabata mas o menos den e sintido di: "Diasabra pasa a wordu selebra tur kaminda riba nos isla e Dia di Obrero. Den diskursonan na radio i dilanti televishon sindikalistanan a aksentua e importansia di union".
Esaki ta loke ta wordu bisa pa añanan kaba i ta parse ku despues di Dia di Obrero e ta wordu warda pa bolbe wordu lesa pa su otro aña. Nos no ta tuma e medionan di publisidat na malo, pero e sindikatonan ku no ta hasiendo nada konkreto den e direkshon aki.
Ya ta pa añanan largo ku nos ta papia di union, mester tin union, union ta forsa ets.
. . . pero kiko nos ta hasi pa realisa e union sindikal aki.
Ora ku nos bisa UNION TA FORSA e ta nifika na e mesun momento tambe DIVIDI NOS TA SWAK. I no tin duda ku nos ta dividi. Tur e diferente sindikatonan ta den nan "hòki apart". **Pero pakiko?** Esaki mester keda asina pa semper?
Ora nos papia di VLA nos ta puntra: VLA lo no por a alkansa mes hopi ku el a alkansa si e tabata un sekshon di un Federashon ku ta ensera tur e sindikatonan di Aruba? Nos si ta kere ku lo por wordu trahá mas efektivo si nos tabata un sekshon di un multi-sindikato. Nos pregunta ta: Pakiko, ki rason tin pa nos sindikato keda apart! Nos ta di berdat hendenan apart ku nos mester keda den nos "hòki apart"?
Laga nos kuminsa kibra e barera ku a, i ku ta existi entre trahadornan. Laga nos kuminsa traha berdaderamente pa e unifikashon di e sindikatonan. Laga nos kuminsa ku echos i no ku palabra.
E struktura ku mester bai usa t'ei kaba; FESINA.

E situashon den Fesina

Aktualmente e situashon den FESINA ta lo siguiente: Mayoria di e sindikatonan na Aruba ta afilia na FESINA. E kontakto entre sindikatonan ta bai via representantenan di e diferente direktivanan den e FESINA-RAAD.

Kiermen ku e kontakto entre miembronan di FESINA, e pueblo trahador anto, no ta existí. Pa esakinan anto FESINA semper lo tabata un simpel nomber i nunka e berdadero realidat.

Proposishon di Skol i Komunidat

FESINA mester bira e sindikato madre. Tur e sindikatonan afilia na FESINA ta bira sekshonnan di FESINA i nan miembronan, miembronan direkto di FESINA.
Miembronan di VLA por ehempel ta bira miembronan di FESINA i VLA e sekshon di enseñansa i edukashon di FESINA.
Esaki mester ta e prome paso pa un integrashon total di e sindikatonan aktual den FESINA. Por lo pronto e sindikatonan por sigi traha den e aktual konstelashon, solamente e statutonan mester wordu kambiá.
Si nos kier pa den futuro e movimiento obreril hunga konsientemente un papel di importansia den desishonnan ku lo bai toka nan futuro i tur loke tin di haber ku e adelanto i progreso di e pueblo trahador, nos mester unifiká mas pronto ku ta posibel tur nos forsa na interes di e pueblo trahador di Aruba.
Pesei nos kier mas pronto ku ta posibel un reunion general pa tur e miembronan afilia na e diferente sindikatonan ku ta forma FESINA. Topikonan por ta: Union Sindikal, Inkoopcentrale, Kosto di Bida ets.

Redakshon Skol i Komunidat

15 BRILLEN voor ARUBA

Vijftien Arubaanse kinderen die een bril nodig hebben, maar daar geen geld voor hebben, kunnen die bril nu krijgen. Spritzer & Fuhrmann, Curaçao, heeft vijftien brilrecepten voor kinderbrillen ter beschikking gesteld van de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg. Onderwijzers die menen dat hun leerlingen hiervoor in aanmerking komen, wordt verzocht kontakt op te nemen met A.R.S.C.A., tel. 6649.

JOANNA

"e enseñansa durante kambia

Den nos serie di entrevistanan ku nos miembronan nos a entrevistá e biaha aki jufrou Joanna Tremon kende ya ta bai hasi 32 aña den enseñansa. Aktualmente e ta trahando na Colegio Ora Ubao.
"Nunka mi a wordu pidí pa bira onderwijzeres. Dia ku mi a kaba seis klas na Noord mi a bai skol di playa pa kunsa ku mi Ulo. Den ocho klas, dia mi a hasi 16 aña sur a bin bisami ku for di mayán mi no ta bin skol di playa mas pero mi ta keda Noord mes pa mi siña pa jufrou. Ami tabata kier a sigi siña pero mi tata a bisami ku ta mihó mi siña pa jufrou. Despues di esaki mi a keda 9 luna ta siña para dilanti klas i na sept. 1944 ma kunsa traha na St. Anna School na Noord. St. Anna tabata un skol pa mucha mohé. E promé aña ma haya un eerste klas despues te na '52 ma tene tweede klas. En total ma traha 25 aña na Noord. Na sept. e aña aki mi ta kumpli 32 aña trahando komo onderwijzeres".
Skol i Kom.: Kon e klasnan tabata antes di paden, e muebles etc.?
Jufr. Tremon: E mueblenan tabata konsistí di seis banki largo kada banda. E bankinan tabatatin nan mesa pegá na dje. Riba kada banki tabata sinta 4 mucha, ora e klas ta grandi nos tin di prop 5 rib'un banki.
E borchi tabata esunnan di riba kabai. Ora bo kabi skirbi un banda, bo tin ku hisé biré otro banda.
Nos no ta'tin kranchi awa tampoko. Ta emchi mester a yena tur manita ku awi renbak pe muchanan haya bebe.

Binimentu skol

Skol i Kom.: E muchanan di e temponan ei tabata bin skol ku frekuensia of nan tabata falta skol hopi?
Jufr. Tremon: Parti grandi ta bin regular. Un parti ta'tin ku semper ta keda kas hopi. Foi dje tempo ei pa'wó ela keda meskos. Semper ta e mesun problema ku un grupito ku ta keda kas hopi. Antes bo tabata haya hopi si ku pa via di malesa mester keda kas. E temp'ei tabata pasa kinkús, sarampi, kachetón ets. i e muchanan mester a keda seis siman kas ora nan haya e malesanan aki (pa nan no pega e otro muchanan). Ora awa yobe e mamanan no tabata laga nan yui bin skol tampoko, voral ora roi kore. E ora mas ku mitá di e klas un ta bin skol i asina més bo ta hayabo ku mas ku 25 mucha ainda den klas. E muchanan tabatatin mag di keda kas tambe si nan mester yuda na kas ku plantamenti kunuku. Hopi mucha tabata keda kas den e temporada di plantamentu, mas ku mitá. Nan trabou tabata konsistí di tira e mainshi den e hoyo i deré i tesei te trabou, hoya tabata koi loko. E plantamentu ta dura 2 pa 3 dia i despues di plantamentu nan tabata bin skol regularmente atrobe.
Skol i Kom.: Nan mester a yuda den tempi kosecha tambe?
Jufr. Tremon: No, esei ta trabou di hende grandi, ademas ta mucha mohé nan ta.
Skol i Kom.: Kon e muchanan tabata bin bistí skol?
Jufr. Tremon: Wel, bo mes sa, antes bo ta'tin bo pañi skol, bo pañi misa i bo pañi kas. Asina ta ku e pañi skol di e muchanan semper tabata na ordu. Limpi esei si, i nechi striká, ku nan sombré o lensu na kabes.

Rooster i oranan di skol

"Promé e añi skol tabata dura di jan. pa jan. Net e aña ku mi a kunsa traha ela bira di sept. pa juli.
E oranan di skol tabata foi dialuna te diabierna kunsando mainta pa 8'or i mei te 12'or, i di 1'or pa 3'or. Tur dia! E jufrounan mester a keda skol tur dia te 4'or pa skirbi borchi pa mayan; promé ku 4'or no ta'tin mag di bai kas.
E vaknan ku nos tabata duna ta: lezen, rekenen, taal, schrijven, tekenen i zingen. Gymnastiek i handenarbeid un ta kos ku nos konosé e temp'ei".

Metodonan

"Pa rekenen "De nieuwe stuurman", despues nos a pasa pa "Naar aanleg en tempo", djei nos a uza "Geef acht" i awó "De grondslag".
Pa taal den 1e i 2e klas nos tabata uza voral "plaatjes". Pero otro plaatjes ku awó. Si bo mira bon e metodo aktual di Zonnig Nederlands, pa eerste ku tweede antó, ta basá riba esun biew. Solamente ku antes bo tabata sali foi dje 18 "grondwoorden"nan i foi djey bo ta saka e otro palabranan. Awó e muchanan ta haya 91 palabra pa siña den e klasnan aki.

TREMON: "... e ultimo añanan no a ... muchu"

teksto: J. J. COUTINHO
foto's: R. DE GRAAFF

Lezen, den 1e klas 9 of 10 buki di "Ik lees al". E tempo ei tur kos ta di makamba, i bo tabata haya den e bukinan sneeuw i ijs ke kosnan ei, ku e muchanan no sa kiko nan ta. I abo mes no sa tampoko; ta ki tem ba yega mira e kosnan ei? Ora nan puntra, nos tabata bisanan ke ta friw mas nos mes no sa tampoko.

Skol i Kom.: Konta nos algo di e muchanan di antes kompará k'esnan d'awo.

Jufr. Tremon: E muchanan di antes tabata hopi mas ketu i nan tabata pone mihó tinu. Awó e muchanan ta mas inkieto, nan ta papia mas i nan ta puntra muchu mas tambe. Antes e muchanan tabatatin mané miedi hende.

Skol i Kom.; Dikon bo ta kere e kambio aki a bin?

Jufr. Tremon: Despues ku nos a haya kleuterschool e muchanan a bira sina. Nan a bira muchu mas "spontaan" i ta hopi mas "leuk" pa traha ku muchanan asina.

Bo ta mira e diferensia grandi entre esnan ka bai kleuterschool i esnan k'un bai. Un problema grandi di e temponan ei tabata tambe e klasnan ku tabata muchu grandi. Bo tabata haya klasnan di 50, 60 mucha pasobra e tempo ei no tabata eksistí e sistema di "splits" ainda. Ta te despues ku e surnan di Betania a bin nos a kunsa ku "splits" eerste i tweede, mas despues e klasnan mas halto tambe a wordu he"splits". Pesei mes nos ta bisa ke muchanan tabata mas ketu ku awó, ma e pobronan por a muf anto? Ta mané sardinchi den bleki nan tabata pega riba riba otro!

Skol i Kom.: Kiko e muchanan tabatatin pa uza den klas?

Jufr. Tremon: Nan no tabatatin kladschrift mané awo. Ta riba lei nan ta'ta skirbi, esei t'un borchi chikitu, ku nan "griffel", un pieda mané pretu asina ku ta skirbi shinishi. Nan tabatatin un schrift pa taal un pa rekenen i un pa schrijven. Tur e "voorbeeld"-nan pa "schrijven" ta nos més mester a traha pa kada mucha, pasobra no tabatatin sufisiente pa kada mucha haya un, i ademas tabata den tempi gera.

Pobresa

Skol i Kom.: Tabatatin hopi pobresa e tempu ei riba Ruba?

Jufr. Tremon: Mi'n por bisabo pa henter Aruba, pasobra ta kon hasi pa keiru ront? Mi'n ta'tin transportashon, ta te na '56 ma bin haya mi promé outo. Pero mi tabata tende si foi mi koleganan. Den Noord si tabatatin basta pobresa. E muchanan tabata bin skol tin biaha sin kome. Pero dokter tabata chek tur mucha i esunnan ke skirbi su nomber ta haya lechi tur 10'or. Tabatatin algun ku tabata haya pan ku manteka tambe merdia.

Skol i Kom.: Pero bo'n tabata ripará na nan bistimentu ku nan ta pober?

Jufr. Tremon: Wel semper nan pañanan tabata limpi i nechi striká manera ma bisabo i nan tabatatin nan sapatu na pia, pero bou dje un ta koi mira. Ni holó di dek! Tabatatin mucha ku ta bin ku pargati skol tambe.

Skol-A i skol-B

"Skol-B tabata pornada i na skolnan-A mester paga schoolgeld. Nos skol tabata un Skol-B. Mihó bisá ta tur skol di distrikto tabata skolnan-B ta esun nan di playa só tabata skolnan-A. Pesei tabatatin hopi hende ku tabata manda nan yui skol di playa pasobra un mucha ku kaba seis klas na un skol-B tabata pasa masha trabou pa haya lugá na Mulo. Masha poko mucha di nort tabata wordu tumá. Si tin 6 o 7 mucha pa Mulo di nos skol, ta un o dos ta wordu tumá, no mas. E surnan tabata bisa k'un tin lugá. Ta te ora ku e mamanan a rabia i ku nan a kunsa manda nan yuinan skol di gobierno, e surnan a kore traha un skol katoliko na Santa Cruz.

Skol i Kom.: Pero na Mulo katóliko mester a paga schoolgeld tambe antó?

Jufr. Tremon: Si, mester a paga skol. Bo tabata haya hopi mucha ku inteligensia pa sigi Mulo pero ku no ta wordu tumá pa motibu ku nan ta pobro, nan mayornan nan tin e medio pa manda nan e skol ei. Di otro banda bo tabata haya muchanan bobo, pero yui di hendi plaka, ku sí por paga ku sí tabata haya chens. Ta bon mes ku nan a kita e kuenta di paga skol ei.

Skol i Kom.: Ku kuantu ba kunsa dia ba kunsa traha?

Jufr. Tremon: Den e promé 9 lunanan ku mi tabata siña para dilanti klas mi tabata haya 10 florin pa luna. Despues ma kunsa ku 90 florin pa luna, lokual ta masha poko si bo djis rei so ku tur merdia mi mester a paga 1 florin na kuminda. Pa luna ya einan só mi mester a kita mas o menos 20 florin.

Skol i Kom.: Bo ta haya ku e sistema di enseñansa a kambia hopi den kurso di e añanan ku bo tin ta trahando?

Jufr. Tremon: Mi ta haya ku e "opleiding" pa maestronan awó ta muchu mihó. Tempo ku ami a kunsa ta djis e metodonan bo mester a siña: boek 1 te 6, bo ta pasa 9 luna di praktijk den klas, i bo ta kla. Awo boso mes a haya un muchu mihó opleiding na APA. E enseñansa ariba su mes, ésta e "lagere school" ku mi konosé durante e ultimo 32 añanan aki, **sigun mi no a kambia muchu!** Mas o menos e mesun porsentahe di mucha ta keda sinta kada bes den bo klas, aña den aña fo.

Segun mi taal sí a bira mas difisil; antes e "aansluiting" di 1e pa 2e tabata muchu miho tambe, ku e metodo hulandés. Den e metodo aktual di Zonnig Nederlands no tin un "aansluiting" di 1e pa 2e. Aki ta unda ku hopi mucha ta tranka. E lenga hulandes di tur manera ta keda difisil pa e muchanan.

Skol i Kom.: Jufrou Tremon, danki pa e entrevista ku bo a konsede na nos. Nos ta spera di por selebrá pronto huntu kubo bo di 35 aña den enseñansa Arubano.

Un bista riba enseñansa na Cuba

CUBA: ENSEÑANSA I TRABOW TA BAI HUNTO

A. VROLIJK

Den luna di mei di aña pasa nan a organisá, na Matanzas, Cuba, un seminario riba e trabow edukativo. E konklushonnan tabata a kargo di e ministro di edukashon di Cuba, señor José R. Fernández. E puntonan aki ta saká for di e artikulo di Luis Prado García, kwal artikulo a sali publiká den "EDUCACION" no. 18 di yüli-september '75. E artikulo aki ta trata di e aspektonan ku a worde diskutí i e politika ku a worde presentá pa e desaroyo formativo di e estudiantenan.

Ku e triunfo di e pueblo Cubano dia promé di yaniüari 1959 no solamente a kuminsa profundo transformashonnan politiko, ekonomiko i sosial sino na mes tempo tambe a kuminsa e proseso di reskatá e berdadero raísnan kultural di nos historia i nos tradishon.

Despues di 1902 e edukashon di e republika di Cuba tabata un kaminda dor di kwal Estados Unidos tabata kolonisa. A traves di esaki sistematikamente nan tabata desnaturalisá nos tradishonnan kultural i nan proposito tabata di norteamerikanisá e pueblo Cubano. E republika aki ku tabata maltrata politikamente, ekonomikamente i sosialmente tabata tin un saldo di mas di 600 mil mucha sin skol, 10 mil maestro sin trabow, un miyon di adulto analfabeto, (ku un grado di 23,6% di analfabetismo) i un atministrashon eskolar na un grado maksimo di korupshon.

Si e kontenido di e proseso edukativo tabata determiná pa e organisashon sosio-ekonomiko i politika di e sosiedat, anto nesesariamente e sistema edukashonal di Cuba e tempo ei tabata tin komo ophetivo: forma suidadanonan segun ta kombeni e klasenan dominante. Tambe e oportunidat tabata faborable pa introdusi den e pueblo ideanan di egoismo, individualismo, nasionalismo, patriotismo falso i otronan similar. Tabata tin lugar pa e mentalidat di konsumidor, e despresio pa trabow i pa presentá e fachada di e sosiedat norte-amerikano kwal modelo di bida lo bo mester aspira.

E revolushon a hiba Cuba, den 15 aña di konstrukshon sosialista, na okupa e prome lugar den Amerika Latina. Cuba tin 99,5% di tur mucha di entre 6—12 aña studiando. Praktikamente tur mucha te ku 12 aña ta na skol. E analfabetismo a worde elimina pa semper. Kuminsando e aña eskolar '74—'75 tabata tin den edukashon general solamente 2.260.000 alumno den klas 1 te ku 13 (6—18 aña). Den e universidat tabata tin 68.500 estudiante, 413.000 trahado tabata studia den lokalnan di Enseñansa pa Adulto, repartí den kursonan primario, sekundario, fakultatnan pa obrero, kunukero, instituto tekniko i profeshonal. 30.000 hoben ta studiando pa maestro primario, 8.000 na universidat studiando den ramo pedagogiko pa maestro di edukashon media general. En total 2.945.000 ta studia, loke ta nifika ku ún di kada 3 suidadano na Cuba ta bai skol. Dor di e ekstenshon di e servisio edukashonal a bin e obligashon pa uza personal no gradua. Esnan di e nivel mas halto den sierto ramo di edukashon ta bai traha komo maestro mientras ku e ta sigi studia. Pa edukashon di e adultonan esnan ku sa mas ta siña esnan ku sa menos.

E ophetivo fundamental di e pedagogia Cubano ta i lo keda e formashon komunista di e estudiantenan. E hobennan Cubano ta worde eduká den ideanan di Martí, Marx i Engels riba e karakter formativo di e trabow. E edukashon Cubano ta basa riba ideología di e marxismo-leninismo.

Karakterístikanan general di e sistema nasional di edukashon

E edukashon Cubano tin e sigiente prinsipionan general.
— Skol ta di estado.
— Tur servisio ta gratis.
— Ko-edukashon.
— Edukashon masivo i permanente ku igualdat real di oportunidat, sin distinkshon.
— Partisipashon di e estudiantenan i di henter e sosiedat den e trabow edukativo.
— Edukashon integral di e hobennan kwal ta inklui e formashon ideológiko, sientífiko, tékniko, kultural i fisiko.
— Union di e skol ku e praktika sosial, ku e produkshon, ku e desaroyo ekonomiko-sosial di e pais.

E programa nobo di edukashon general ta konsisti di e sigiente vaknan:
— siensia sosial.
— arte plastika.
— musika i dansa.
— basenan di e produkshon konteporaneo.
— preparashon tekniko-militar.
— astronomia.

Ophetivonan di e edukashon

E ophetivo sentral di e edukashon Cubano ta e formashon komunista di e generashon nobo. E sosiedat nobo ta worde traha riba 3 pilar basiko: Konsientisashon, Teknika, Siensia. Pa forma e hende ku ta tuma parti aktivamente na e konstrukshon sosial aki ta nesesario pa organisa debidamente e proseso di siña i eduka di tal manera ku den kada etapa di e bida di e estudiante e pilarnan basiko aki ta bai rasionalmente hunto a base di prinsipionan di Konsekwensia, Profundidat i Korelashon.

Pa logra e ophetivo sentral e sistema di edukashon nasional ta duna entre otro e sigiente metanan:
— Forma den e muchanan un konsepto marxista-leninista di e mundo.
— Kultivá den e alumnonan kualidatnan personal di moral sosialista manera sinseridat, generosidat, honrades, fieldat, korahe, amistat i kamaraderia.
— Forma den e hobennan e profundo amor pa trabow i trahado.
— Krea den e muchanan un halto sentimento di patriotismo inspirá pa e ehèmpèlnan di e heroenan i martirnan i pa e pensamento di nos apostèl José Martí.
— Desaroyá den esnan studiando un sentimento di solidaridat ku Amerika Latina i e resto di mundo. Tambe un aktitut anti-imperialista ku ta ekspresa e profundo sentimentonan di internasionalismo proletario i sosialista.

Prinsipionan di e proseso di siña i eduka

Loke fundamentalmente ta forma e pilar basiko di e edukashon ta e kombinashon sistematiko di e estudio i e trabow. Den e proseso aki tin ensera 3 aspekto esensial:
1. E konosemento sientifiko ku e alumno mester tin.
2. E formashon di e konsientisashon komunista di e konosemento aki.
3. E logro di un kondukta praktiko den e alumno den tur momento di su bida.

Un konsepshon sientífiko di e mundo ta un faktor fundamental pa e edukashon komunista di e estudiantenan.
E proseso di siñá i eduka ta kompletó ku e formashon artístika, estétika, físika, ku e edukashon pa e defensa i e aktividatnan kompletamentario sientífiko, kultural, polítitíka, rekreativo i deportivo.

Kombinashon di e estudio i e trabow

E binkulo desde chikito di e trabow produktivo ku e aktividatnan mental ta un instrumento formidable di e skol sosialista pa garantisá e formashon di un hubentut sano, laborioso, kreador, alegre, revolushonario i komunista. Di otro banda e binkulo aki ta un kontribushon importante na e ekonomia nasional.
E partisipashon di e alumnonan na e trabow no mester ta den forma di un mashin. Mester soru pa e partisipashon ta konsiente i e alumnonan sá kiko nan ta bai hasi, pakíko i pa kén nan ta traha. Tambe nan mester sa e resultado. E alumnonan mester komprende ku kada un di nan ta un eslabón ("schakel") den e kadena grandi aki.

Tijdens de paasvakantie werden er weer sportwedstrijden georganiseerd door de sportkommissie van de VLA.
Ditmaal streden

de jeckles tegen de heckles,

een alternatief voor het niet meer vol te houden systeem Tankers-Cruisers.
Enkele beelden uit de Eagle Club.

Na bíspera di Dia di Obrero 30 di April, señor Clarence Richardson a trese e sigiente charla na Telearuba.

Na diferente paisnan di mundo nan ta selebrá promé di mei ku ta dia di obrero. Esaki ta un dia kaminda tur obrero konhuntamente ta selebrá.
Na sierto paisnan trahadonan mester a lucha duru pa por a haya e libertat pa por a selebrá e dia aki.
Aki na Aruba nos ta sinti ku mayoria di e trahadonan no ta na haltura kiko ta dia di obrero i pakiko nos ta selebré.
Nos tin solamente 10 dia di fiesta pa aña, i mayoria di nan a worde domina dor di e sistema di komersio of dianan komersial. Por ehempel dia di mama, pasku ets. Nos ta spera ku den futuro gobierno por kopera, pa hasi e dia di obrero un dia obreril ku manifestashon i ku programanan kultural.
Reflehando riba nos posishon den nos komunidat pa drecha nos situashon aktual, nos mester wak nos foutnan.
Kuminsa na aksepta nos mes foutnan i pa aksepta bo mes foutnan bo tin ku atmiti ku bo a hasi fout. Hopi di nos no por hasi esei. Ora nos hasi fout nos ta purba skonde tras di otro hende i buska otro hende pa kulpa. I einan nos ta faya. Si nos kier nos situashon di awe i di futuro drecha nos mester mira kiko nos a hasi malo den pasado. Pesei mi kier a hasi un apelashon riba tur e pueblo trahado pa mira eksaktamente ta kiko ta e problemanan ku nos tin den nos komunidat. Un di e problemanan ta ku nos no ta sufisiente aktivo.

Hopi trahado ta gusta sinta warda i laga otro hende hasi i disidi p'e. Si bo mes no ta aktivo mayan bo no por kulpa otro si algo a bai malo. Hopi biaha gobierno ta laga otro hende hasi trabou ku nos hende lokal mes por hasi. Pero hopi biaha hende lokal no ta aplika pasobra e sueldonan ta hopi abou. Tog e trahadonan mester solisita i wak kiko ta e kondishonnan i e sueldo, trese esakinan pa nos pa nos por publika nan. Asina nos por demostra kon mala fe tin den e kompanianan multinashonal.
Nos mester stop di ta esklabo di e sistema. Ora nos pensa riba esklabo nos ta pensa riba kadena. E kadena ta e sistema kompleto ku nos ta biba i traha aden. Nos no ta traha pa biba nos ta biba pa traha. Nos ta bira katibo dor di propaganda ku e komersiantenan ta hasi. P.e. ora nos kaba di paga un debe nos ta hinka nos mes den otro debe. Asina nos ta ripara ku nos sueldo no ta yega. Enbes di perkura pa e plaka yega pa e kosnan mas nesesario pa bo i pa bo famia nos mester paga e diferente komersiantenan kaminda nos a fia. Asina nos pa weita ku nos ta bira esklabo di e sistema.
Otro punto pa nos refleha riba dje ta nos edukashon. Te ainda nos edukashon ta solamente pa siña kantidat di "stof". Nos ta siña geschiedenis i aardrijkskunde di Hulanda i nos mester sa delaster un 'dorpje' na Hulanda. Pero nos ta siña kiko ta pasa eksaktamente ariba Aruba mes, kon e konstelashon di Aruba ta, ariba kiko nos ekonomia ta basa i kon nos mester pa ku Gobierno Sentral. Nos ta mira ku den edukshon nos ta siña poesianan diferente di hendenan lew ku a muri sentenares di aña pasa.
Nos yiunan tin ku studia, perde tanto ora riba esaki, keda sinta, nan no ta alkansa eksamen i e muchanan aki ta frustra. Ora nan bira homber i muher grandi nan ta keda

Clarence Richardson

presidente di FESINA:

teksto: M. Winklaar

'nos mester stop di ta esklabo di e sistema'

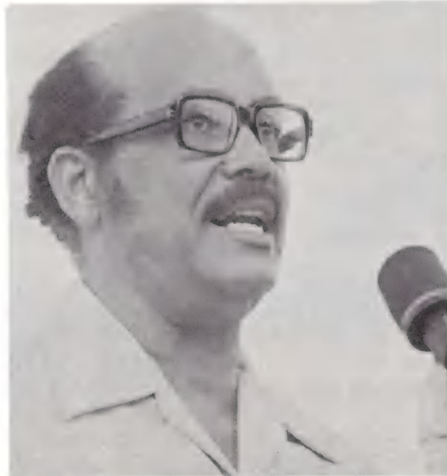
foto's: R. de Graaff

frustrá den bida. Pa e motibo aki nos mester bai evalua nos edukashon; nos mester evalu'e na e manera ku e por sirbi nos muchanan i no e muchanan mester sirbi e edukashon.
Otro punto ta e desempleo.
Desempleo tin preokupashon di henter nos pueblo. E ta krea ku tin droga, problemanan familiar, divorsio, muchanan no ta wordu bon alimenta.
Posishon pa ku esun ku ta presenta e kapital. E trahado ta un numero den e empresa. Asina ta imposible ku e trahado por tin responsabilidat. E no ta sinti ku e tin ni e balor di e makinaria. Si den e empresa un makina kibra nan ta buska nobo of hende pa drech'e. Di otro banda nan no ta wòri si e trahado tin problema na kas of si su yiu ta malo. Tur esakinan tin efekto riba e trahado. Esakinan e trahadonan mes por kambia.
Komo pueblo trahado bo mester lanta for di soño i no sinta yora ku kos ta malo, pero saka bo man for di bo kamisa i kuminsa lucha. Enbes di bringa otro o kulpa o bringa ku otro uni ku otro den movimento sindikal. Pa asina trese un kambio kaminda tin partisipashon. Partisipashon kaminda nos ta wordu aksepta i no tolera.
Pakiko sindikato mayoria di bes ta bai den akshon? Pa mas sen? NO. Solamente pa worde rekonose. Tur doño di trabou sí ta organisa nan nes pa asina por gana mas sen. Ora ku konhuntamente trahadonan disidi nan kier un sindikato, bo ta haya ainda den 1976 ku doñonan di trabou ta kontra esaki. Niun doño di trabou por skohe un sindikato pa un trahado. Pesei nos mester bira aktivo i

eksihi un partisipashon real. Nos mester karga responsabilidat. Si nos karga responsabilidat manera debe ser i hasi nos trabou manera e mester ta, niun gobierno, ni doño di trabou por ninga nos algo ora nos pidi'e un nesesidat hopi grandi di nos komunidat.
Nos posishon pa ku Gobierno.
Un partido politiko mayoria bes durante kampaña ta buska manera pa haya e mayor kantidat di voto, pa asina e sali eligi pa nan por forma gobierno. Loke hopi di nan ta lubida ta ku un bes ku nan sinta nan no ta partido mas sino nan ta representa henter e komunidat. Nan tin e obligashon di henter e buena marcha di e komunidat. Kualkier partido ku sinta mester tene e interes di trahado na pecho. Nos ta spera ku kualkier partido di awor padilanti reflehá riba e deseo di tur trahado i no esnan ku a vota pa nan so. Leinan laboral i leinan sosial no ta worde traha dor di doño di trabow, pero dor di gobierno pesei nos komo sindikato ta serka gobierno nos mester ta pa por drecha e leinan aki. Por ehempel:
Lei pa tratamento mediko pa henter nos pueblo. Preisnan di hospital nobo lo bai ta hopi halto. Derde klas lo bira f. 55,— pa dia. Dokternan ta opera hende eerste, tweede i derde klas. Segun mi komo dokter ta operashon bo por hasi, sea bon o malo; ta un preis bo por tin. Mi no por komprende di kon nan ta sera hende pa bruheria pero nan no ta sera dokter ku ta opera hende eerste, tweede i derde klas. Por ta ku den eerste klas nan ta uza kosnan di oro i den e otro klasnan kosnan frustia. Henter e pueblo mester haya un tratamento mediko basa riba loke nan por paga.
Preisnan di remedi.
Den e paisnan bisindario bo ta haya e mesun remedinan na un preis 20 biaha mas barata ku e preisnan ku tin den nos botika. Remedi no tei pa hasi ganashi pero pa hasi nos bon i kura nos.
Nos posishon pa ku e Independensia.
Nos no ta papia di status o federashon, pasobra esaki ta e politikonan ta disidi. Pero kualkier konstelashon e pueblo trahado mester un partisipashon real. E pueblo mester worde rekonose pa e balor ku e tin i okupa e posishon kaminda e hendenan di afo ta bin okupa. Pa tin un independensia real nos mester ta independiente nos mes. I pa ta independiente nos mester por para riba nos pia, aksepta responsabilidat i bira mas aktivo den tur kos ku nos ta hasi. Tambe traha un nashon; nos nashon di Aruba. Un nashon di esnan ku kier hiba Aruba pa dilanti. I esnan ku no kier kopera mi ta kere ta

bon pa no keda i stroba esnan ku si kier hiba e isla pa dilanti. Nos mester traha duro pa e lugar aki drecha. Traha duro no kier men hasi ganashi. Hopi biaha komersiantenan ta bisa ku nan ta pro Aruba pero nan ta pro hopi ganashi. Si ganashi baha nan ta bisa ayó Aruba. Mi ta kere niun pais di mundo ni Aruba mester di e tiponan aki.

Dia di Obrero, Frank Zaandam a tira e sigiente spich den Lago Sport Park.

Ta bon pa riba e dia di obrero aki pa elobora riba e grupo bastante grandi ku no tin trabou. Dor di ku nan no tin empleo e tin su refleho riba e mundo sindikal. Den trabow di enseñansa ta difisil pa eduka muchanan kaminda ku nos sa ku nan nayornan no tin e entrada ku nan tin mester. Ta tarea di pa e sindikato pa bin ku un plan den e sintido aki kon pa yuda nos kompañeronan ku no tin trabou. Esei ta un grupo bastante grandi. Esaki nos mester laga solamente riba inisiativa di go-

bierno. Sindikatonan por bin ku sierto proyektonan i eksihi sierto demanda serka nos gobierno.
Segundo punto. E tempo ku sindikatonan tabata konsentrá riba aspektonan material (plaka, i otro benefisionan ekonomiko, red.) ta bai kabando. Esei no kier men ku nos ta laga e aspekto aki kai. Awor den futuro e sindikatonan mester kuminsa ku formashon di nan miembronan. Un formashon pa garantisá ku e sindikato ta partisipa den tur asunto loke ta konserni nos gobernashon i tambe den tur asunto loke ta konserni e empresanan ku nos tin aki na Aruba. Ta bira tempo pa e dirigentenan haya un stem bastante halto den maneho di nos empresanan i tambe den maneho di politika. Sindikatonan mester prepara pa esei dor di duna nan miembronan e formashon adekuado. Mi ta spera ku den e proksimo 5 añanan nos por bisa ku sindikatonan a logra nan meta den esei i garantisa tur e derecho di e klase obreril.

remetido

R. R. KELLY

e penetrashon ideologiko na America Latina

E penetrashon di e imperialismo norteamericano na America Latina ta manifesta su mes riba 3 tereno.

1. tereno ekonomiko
2. Tereno politiko
3. tereno ideologiko

E punto ku mi kier a trese dilanti ta punto 3, e penetrashon riba e tereno ideologiko.

Pa e fin aki e imperialismo tin un strikto kontrol riba medionan masivo di informashon, manera sine, radio televishon, agensianan di notisia ets.

E imperialismo ku su dominio riba e medionan masivo di komunikashon ta predika e ideologia di e politika kapitalista i na mes un momento ta propaga e antikomunismo i ta bataya kontra gruponan progresista ets. i ta ridikulisa tur loke tin di haber ku e kampo sosialista. Den esaki nan ta haya tur sorto di kolaborashon i koperashon di e prensa burguesa lokal.

Estados Unidos ta hiba kampañanan grandi den ful Latino America dor di uso di diferente kanalnan. Un di esunnan mas importante ta e influensia ku nan tin riba e informashon internashonal via nan agensianan Associated Press i United Press (AP i UPI). Ku ta liga ku konsorsionan grandi di radio i televishon. 80% di notisianan risibi dor di prensa latinoamerikano ta bin di e fuentenan aki.

Nos ta haya pues ku konhuntamente ku e dominio ekonomiko, Estado Unidos tambe ta dirihi e informashon (notisia) of miho bisa e desinformashon via e kanalnan di notisia.

Esei kier men ku e prensa aki, ku ta yama su mes e defensornan di libertat di prensa, ta nada mas ku un bosero di propaganda di e imperialismo. A la bes nan ta hiba no solamente un fuerte kampaña antikomunista, pero tambe un kampaña kontra tur loke ta pone na peliger e poder di dominio i explotashon di e masa trahador dor di e klase kapitalista.

Pa alkansa e meta aki 3 arma poderoso ta wordu usa.

1. Invershon di kapital

Na America Latina miles di miyones di dollars ta wordu inverti den propaganda promericano . Segun sifranan di "Mundo Economico" na Brazil so ta wordu gasta mas di 200 miyon dollars.

No mester lubida ku prensa ta depende hopi di anunsionan di kompanianan grandi. Na September 1972 e "Frente Brasileño di Información" a trese dilanti ku no ta exagera bisa ku 52% di e espasio den e korantnan brasilero ta wordu okupa dor di anunsionan. "O Estado de Sao Paolo" ta reserva riba diadomingo 80% di su espasio pa su anunsionan.

E agensianan di publisidat mas importante ta filialnan di agensianan norte-americano. Genival Ravelo den su buki "O Capital Estrangeiro na Imprensa Brasileira" a bisa: "di 270.000 miyon cruzeiro ku ta wordu maneha dor di 300 agensi di publisidat, mas di 50% ta pertenese na 10 empresa, entre kual tin 4 norteamericano ku mas di 100.000 miyon".

Ta exaktamente riba e tereno di publisidat ta riparable ku e penetrashon i dominio norteamericano ta manifesta su mes mas klaramente. Empresanan poderoso ta inverti den agensianan publisitaria, ku ta bai hunga un rol importante den e medionan di komunikashon. Asina e parti kultural, e transmisornan di e bida kultural di un pueblo ta bin kai den man di un grupo chikito, ku tin un meta nan dilanti: e penetrashon ideologiko, e propaganda pa e moda di bida di e sistema kapitalista. Esaki ta e libertat di prensa ku SIP i tur e otro institutonan, e "defensornan" di libertat ta bringa p'e.

2. Regimennan fasista

Un otro forma pa kontrola medionan di informashon ta via e regimennan fasista: Uruguay, Paraguay, Chile, Brasil. Na Brasil ningun notisia ku tin di hasi ku e lucha di liberashon di e klase trahador por mira lus di dia. Tin un sensura i represhon tremendo pa tur loke tin di haber ku mivimientonan progresista of di obrero. Esaki ta un garantia sigur pa e indoktrinashon i penetrashon ideologiko.

Na Chile ta meskos. Aki ta konosi e grupo poderoso "El Mercurio", ku ta bosero di e junta fasista di Pinochet.

3. Agensianan di informashon

E sabotahe ideologiko tin otro medionan fuera di e dosnan ya menshona. Un papel importante ta hunga e Agensia di Informashon di Estado Unidos (USIA). E tarea di e agensia aki ta hasi propaganda i krea opinionnan favorable pa/ku e politika di Estados Unidos. USIA tin ku yena tur e organonan di radio i televishon na America Latina ku notisia, komentario i propaganda pro-Estados-Unidos. E sistema di propaganda di USIA tin un presupuesto di 200 miyon dollar pa aña. Fuera di esei e ta okupa su mes ku otro "tareanan" pa CIA i e Departamento di Estado.

Na aña 1960 a wordu lanta FIOPP (Federashon Interamericana di Periodistanan Profeshonal). Esaki mester a tene un kontrol politiko riba organisashonnan di periodistanan. SIP ta un di e instrumentonan aki. E ta un di instrumentonan mas efektivo utilisa te ainda pa orienta i dirihi direktornan i editorialnan ku ta liga ku e prensa burguesa. Na 1964 e entidat aki, SIP, ku tambe ta dedika su mes na spionahe politiko, a tuma parti na e golpidi estado kontra e president brasileño Joao Goulart.

Resumiendo nos por bisa ku na America Latina no solamente ta existi un explotashon ekonomiko i politika, pero hunto ku esaki ta bai un fuerte penetrashon ideologiko. E penetrashon ideologiko pa medio di tur e medionan di komunikashon ta propaga e ideologia, e politika, e "balornan" di e sosiedat kapitalista.

Esaki ta wordu yama "cultura de masas" ku ta mas bien "cultura para pobres". E kultura aki ta e kultura di revistanan burguesa, novelanan, loteria, kultura deportivo basa riba explotashon di e ser humano (profeshonalismo), erotika, violensia e.o. E balornan di e sistema ta konsentra ront di luho, kompetensia, poder i prestigio komo idealnan. E meta ta krea un individualismo pa asina mas lihe por kibra e solidaridat ku lo por existi bow di e masaexplota (indoktrinashon kultural).

Hunto ku e indoktrinashon kultural nan ta propaga e antikomunismo, antisosialismo, antipropaganda pa paisnan di e kampo sosialista. Tambe nan ta ataka fuertemente, usando tur sorto di medio, tur grupo, partido, movimiento i forsanan ku ta forma un menasa pa nan politika di explotashon (konsientisashon di e masa).

E publisidat i efekto di e penetrashon ideologiko ta usa 3 armanan poderoso

1. Invershonnan di kapitalnan monstruoso den propaganda pro-norteamerica.
2. Regimennan fasista.
3. Agensianan di informashon ku ta usa komo nan arma diferente organisashonnan di prensa.

SIP ta netamente un di esakinan.

SIP ta un di e portavoznan di e penetrashon ideologiko na America Latina.

SIP ta lucha pa e libertat di prensa, pero e libertat aki ta nifika e libertat pa sigi ku e penetrashon ideologiko, e indoktrinashon kultural na fabor di e sistema kapitalista.

SIP, un klup ku kada aña ta organisa reunionnan pa saka resolushonnan hipokrita, defendiendo e asina yama libertatnan.

E organisashon SIP sa masha bon kiko ta SIP, dikon i pakiko SIP t'ei.

Nos pueblo tambe mester realisa ta ki sorto di organisashon SIP ta!

Consciëntisatie, een onderwijs doel? (2)

Dit is een gedeelte van de skriptie die Madonna Stephens, Frank Zaandam en Eric Rincones maakten voor hun studie Pedagogiek M.O.-A.

foto's: R. de Graaff

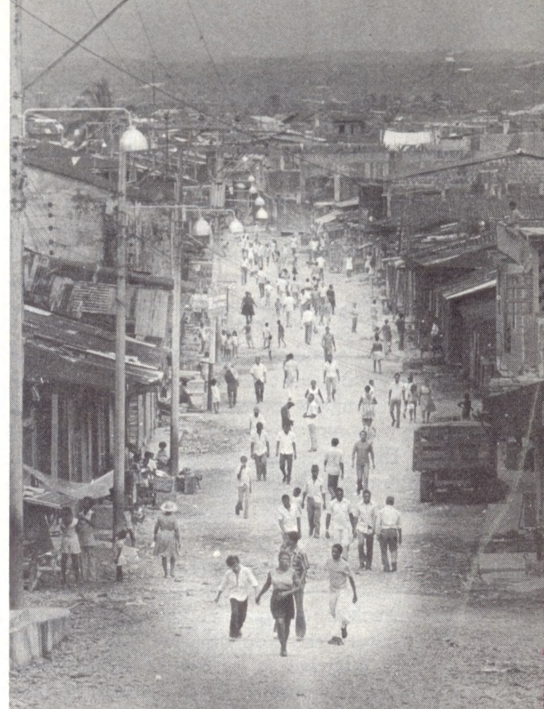
De gevolgen van de kulturele invasie zijn:

— De onderdrukte mens neemt de normen en waarden over van de overheerser, wat het gevolg heeft dat hij zichzelf en al het eigene negatief gaat waarderen.
— Hij wordt zich bewust van zijn eigen minderwaardigheid en accepteert zijn positie als ondergeschikte.
— Er ontwikkelt zich bij hem een diepe minachting voor zijn eigen kultuur, een minachting, die ook de eigen taal geldt. Deze taal die vaak door de overheerser naar de tweede plaats is verwezen, ziet hij als een obstakel om in de wereld vooruit te komen. Dit kan slechts als hij zich de taal en de leefgewoonten van de overheerser eigen maakt.
Een grote groep van de bevolking leert zich nooit behoorlijk uitdrukken in de taal van de overheerser; de eigen taal heeft zich nooit kunnen ontwikkelen. Het gevolg hiervan is dat de onderdrukte monddood wordt. Hij bezit niet het instrument om zich uit te drukken, hij kan de wereld waarin hij leeft niet verwoorden. Mensen die bovengenoemde kenmerken bezitten zijn *gedehumaniseerd.* Zij zijn zich er niet van bewust wat het betekent mens te zijn in de wereld. Zij funktioneren op een lager niveau van bewustzijn, aldus Freire.

2.2. De bewustzijnsniveaus

De mensen in de ontwikkelingslanden vertonen verschillende bewustzijnsniveaus, afhankelijk van de ontwikkelingsfase, waarin hun gebied zich bevindt.
A. Het magische bewustzijn: dit komt voor in die gebieden, waar nog feodale toestanden heersen. De samenleving vertoont er een sterke hierarchische opbouw en de grootgrondbezitter is er de onbetwiste heerser, die verantwoordelijk is voor alles en iedereen, die deel uitmaken van zijn bezit. De mensen, die in deze struktuur de laagste plaats innemen op de sociale ladder, behoren evenals de planten en dieren tot zijn bezit. Het enige, waarom zij zich bekommeren, is het bevredigen van hun behoeften, die zuiver biologisch van aard zijn. Het grootste deel van hun tijd wordt in beslag genomen door het dienen van hun heer, zodat er weinig tijd en gelegenheid overblijft om in het eigen levensonderhoud te voorzien. Dit laatste gaat met zoveel problemen gepaard, dat er geen tijd overblijft voor het nastreven van andere behoeften. *Deze mensen aanvaarden willoos het leven,* zoals het op hun afkomt. *Dat het mogelijk zou zijn de bestaande situatie te doorbreken en te veranderen komt zelfs niet bij hen op.*
De mens met het magisch bewustzijn is nauwelijks te onderscheiden van het dier en aangezien het praktisch onmogelijk is om hem in die staat te bereiken, is conscientisatie onmogelijk.

Paulo Freire

In gebieden waar nog feodale toestanden heersen is de grootgrondbezitter er de onbetwiste heerser. De mensen, die in deze struktuur de laagste plaats innemen behoren tot zijn bezit.

B. Het naïve bewustzijn

De mens met het naïeve bewustzijn komt voor onder het proletariaat in de grote steden. Het zijn zij, die enigszins verlost zijn van het streven naar behoeftebevrediging van zuiver biologische aard. Het leven is nog een strijd om het bestaan, maar daarbij is er toch een mogelijkheid tot reflektie op het eigen bestaan.
Vaak ook komt het proletariaat in de steden in aanraking met politieke activisten, die wat hun motieven ook mogen zijn, de massa in de steden tot zelfreflektie kunnen brengen. Zij komt wel niet tot een kritische re-

flektie, maar toch wel tot een aanzet hiertoe. Freire gelooft, dat pas als men dit stadium bereikt heeft, het mogelijk is tot conscientisatie te komen. Men kan deze mens van zijn eigenwaarde bewust maken zodat hij in zichzelf de mogelijkheid gaat ontdekken om meer mens te worden.
Freire ziet dit als een moeizaam proces, dat pas op gang gebracht kan worden, als de onbewuste mens hiertoe de wens te kennen geeft. Degene die dit proces op gang brengt en begeleidt, moet zelf bewust zijn en bereid zijn om een voortdurende dialoog met de onderdrukte aan te gaan op basis van gelijkheid. Er mag in geen geval druk worden uitgeoefend, omdat men zich anders schuldig maakt aan een ander soort onderdrukking.

C. Het kritische bewustzijn

De ontwikkeling van het kritische bewustzijn noemt Freire de Conscientisatie. Voorwaarde hiervoor is de onderdrukte mens, die in de gelegenheid is om tot zelfreflektie te komen. Deze mens heeft er nauwelijks besef van dat hij existeert op een sub-humaan niveau, dat zijn situatie bepaald is door een hele historische ontwikkeling, weet hij ook niet. Ook het feit dat hij, omdat hij mens is, het vermogen bezit zijn wereld te veranderen als hij eenmaal door heeft wat er aan de hand is, ontgaat hem.
Hoe moet het proces verlopen om de mens die zo is en in deze situatie verkeert, bewust te maken?
Tezamen met de bewuste leraar moet de onbewuste mens ertoe gebracht worden afstand te nemen van zijn werkelijkheid. Hij moet ervaren dat er een duidelijk onderscheid is tussen hemzelf en de wereld. De volgende stap is de wereld als probleem stellen. Dit vereist een analyse van bepaalde situaties, die zijn wereld uitmaken. Hij moet vragen stellen over zijn wereld en deze vragen zelf zien te beantwoorden. Vervolgens moet hij zien, hoe deze wereld, die een wereld is van het verleden, het heden en de toekomst, zijn hele leven beïnvloedt. Is de relatie tussen hemzelf en de wereld duidelijk geworden, dan moet hij ervaren welke relatie er bestaat tussen hem en de anderen: zijn familie, zijn vrienden, zijn buren, zijn werkgevers enz. Ook deze relaties zijn historisch bepaald. Dit kritisch indringen in de werkelijkheid moet leiden tot het besef wat het betekent mens te zijn, voorbestemd om steeds meer mens te worden. De bewuste mens, die dit aanvaardt, weet zich in staat veranderend in te grijpen in zijn wereld en aanvaardt de verantwoordelijkheid, die dit met zich meebrengt.

2.3. Het onderwijs is nooit neutraal; ze is een instrument tot onderdrukking of bevrijding

Overal waar er onderwijs gegeven wordt, streeft men met dat onderwijs een bepaald *doel* na. Het onderwijs in een bepaalde periode is een weerspiegeling van bepaalde waarden en normen, die in een vroegere periode zijn ontstaan en tot gedragsregels zijn geworden voor de huidige generaties.
Zo gesteld lijkt dat het onderwijs per definitie statisch moet zijn, want veranderingen betekenen: ingaan tegen de algemeen aanvaarde regels.

Er bestaan op dit punt twee opvattingen:
a. Het onderwijs is een instrument om de oude gevestigde normen en waarden over te brengen aan de opgroeiende generatie.
b. Het onderwijs is een instrument dat vernieuwingen tot stand moet helpen brengen.
Freire is van mening dat in de ontwikkelingslanden het onderwijs primair gezien wordt als een instrument om de gevestigde orde te handhaven. Hij gaat ervan uit dat in deze gebieden een maatschappij-struktuur bestaat, die uitbuiting van een grote groep door een kleine groep als basis heeft.
Conclusie: Het onderwijs in de ontwikkelingslanden dient niet tot bevrijding, maar tot onderdrukking.
—Het onderwijs is een instrument om aangepast gedrag te bevorderen bij de opvoeding.
— Het is een instrument om de kulturele invasie te bestendigen en te versterken.
— Het leidt tot vervreemding van zichzelf en van de wereld.
— *Het is kortom een instrument om de bestaande maatschappijstrukturen te handhaven, die gebaseerd zijn op politieke en ekonomische overheersing van de heersende klassen, die vaak op hun beurt de werktuigen zijn van de buitenlandse machten.*

De mensen in de ontwikkelingslanden aanvaarden willoos het leven, zoals het op hun afkomt en het komt niet bij hen op dat het mogelijk is de bestaande situatie te doorbreken.

Dit soort onderwijs heeft primair tot doel van de opvoedeling een aangepast wezen te maken, die kritiekloos de overgeleverde waarden en normen aanvaardt en zich eigen maakt. Freire noemt dit soort onderwijs: *depositair onderwijs* of *het bankconcept.* Deze termen geven aan dat de rol van de opvoedeling een passieve is: hij hoeft niets anders te doen dan voorgeselecteerde kennis op te nemen en deze op de juiste momenten weer te reproduceren.
We zullen vervolgens nagaan wat de taken zijn van de leerkracht, leerling en leerstof in het depositaire onderwijs.

De leerkracht

— Hij is de wetende, die *bepaalt wat er in het bewustzijn van de leerling wordt gedeponeerd.* Hij bezit een zekere machtspositie, omdat de leerling afhankelijk is van hem, bij het opdoen van de door de maatschappij vereiste kennis.
— Hij bepaalt welk deel van de werkelijkheid aan de leerlingen wordt gepresenteerd.
— Hij is a.h.w. de eigenaar van het kennisobjekt, dat hij aan de leerling overdraagt.
— *De leerkracht zelf is vaak ook maar een instrument,* want hem wordt opgedragen wat hij de leerlingen moet onderwijzen en hoe hij dat moet doen.

De leerling

— De leerling is de onwetende, het ontvangende objekt, die zich moet aanpassen aan de wensen van de leerkracht.
— Er wordt van hem meestal geen inzicht verwacht (de leerstof leent zich er meestal niet voor), geen kritisch denken, geen kreativiteit.
— Hij hoeft geen verantwoordelijkheid te dragen voor zijn handelen, vaak is hij zelfs bang om zelfstandig te handelen.
— Hij is passief, gewillig en aanhankelijk.
—*De leerling, die zich het beste aanpast, bereikt ook het meest.*

(wordt vervolgd)